

La desigualtat que (encara) no sabem mirar

Published by [Interacció](#) [1] on 25/08/2025 - 15:32 | Last modification: 30/03/2026 - 07:42

Aprenentatges útils per repensar la cultura local. Una lectura que desfà certeses i afina la mirada.

Un article recent de Mariano Zamorano i Nicolás Barbieri sobre les polítiques culturals de Barcelona (2019–2023) ens ha fet pensar. No tant per allò que diu de la ciutat, sinó per les preguntes que pot obrir a qualsevol municipi que vulgui abordar les desigualtats des d'una política cultural pública. Aquesta reflexió parteix d'aquella lectura i es complementa amb un precedent valuós, sovint oblidat: l'[estudi](#) [2] impulsat pel Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) el 2019 sobre equitat i polítiques municipals, basat en una recerca participativa amb tècnics i agents culturals dels municipis del Prat de Llobregat, Igualada, Sabadell i Tiana.

Parlem molt de desigualtat a les polítiques culturals municipals. Però, quan la posem en un pla estratègic o la fem servir per justificar una convocatòria, sabem realment què vol dir? A qui estem mirant? I, sobretot, a qui deixem fora del camp de visió?

Des de fora, podria semblar que ja hi hem arribat: parlem de drets culturals, incorporem la perspectiva de gènere, promovem la participació, programem activitats gratuïtes i de proximitat. Però, com alerten Mariano Zamorano i Barbieri (2025), sovint el discurs d'equitat conviu amb una inèrcia institucional que simplifica i domestica la complexitat de les desigualtats socials i culturals. El valor del seu estudi no és tant entendre què ha fet Barcelona —i amb quines tensions— com posar llum sobre com les polítiques públiques defineixen què és desigualtat i qui mereix ser escoltat. Un marc d'anàlisi que pot ajudar, des de qualsevol municipi, a mirar les pròpies pràctiques amb més lucidesa.

Si entenem la desigualtat cultural només com una manca d'accés a activitats legitimades —museus, concerts, teatre—, la resposta institucional serà més instructiva que transformadora: explicarem cultura, però no reconeixem formes culturals pròpies. Si, en canvi, la reconeixem com una xarxa de desigualtats creuades —de classe, territori, gènere, origen, edat, capacitat, connectivitat digital—, aleshores la resposta hauria de ser més oberta, contextual i transformadora. Però per fer-ho cal aprendre a mirar diferent, a escoltar allò que sovint no cap dins les categories amb què treballem. Un tècnic del cas estudiat ho expressava així: "Hi ha tipus de experiències culturals que no estan legitimades perquè estan jerarquitzades de manera diferent de la cultura reconeguda." (Zamorano i Barbieri, 2025, p. 10). ["there's a type of cultural experience, but perhaps it's not legitimized because it's hierarchized differently from the legitimized culture"]

Aquesta mirada és especialment necessària en municipis petits i mitjans, on sovint les desigualtats es fan visibles de manera més quotidiana i menys quantificable. Aquestes constatacions, que ja emergien en el treball participatiu del CERC, continuen sent vigents: a vegades constatem que certs projectes no connecten amb la realitat del territori, que alguns espais culturals continuen sent percebuts com poc accessibles, o que els dispositius participatius reuneixen sempre les mateixes veus. I aleshores, què fem? Oferim més activitats? Repetim els formats de sempre? O ens aturem a revisar des d'on estem mirant, i amb quins marcs definim la inclusió?

Fer més no vol dir fer millor. Ni tampoc més just. L'article mostra com, fins i tot en una ciutat amb voluntat política clara i pressupostos destacables, el canvi estructural és limitat si no es qüestionen els automatismes institucionals. I això és especialment rellevant per als equips municipals, que sovint treballen amb marges molt estrets. Però en aquest marge també hi ha possibilitats. Fer explícits els límits és una manera de no naturalitzar-los. Negociar-los amb sectors, agents i ciutadania pot obrir camins que l'estructura administrativa no havia previst. I aquí, el que compta no és tant el nombre de projectes com la capacitat de crear condicions perquè emergeixin noves formes de cultura i de relació amb la institució.

Un espai ple de codis culturals que sovint queden fora del relat institucional.

Reconèixer allò que escapa a la programació també és una forma de mirar.

La política tendeix a ordenar, mesurar i categoritzar. Però hi ha formes de vida cultural que s'escapen a aquesta lògica i que, precisament per això, posen en qüestió les jerarquies establertes. Quan valorem la participació només a través de canals institucionals —tallers, consells, convocatòries— invisibilitzem pràctiques autònomes, informals o situades que no busquen ser homologades. Reconèixer-les sense pretendre controlar-les és un signe de maduresa institucional. Potser també d'humilitat pública.

Aquesta qüestió ja havia estat abordada també per Barbieri i Salazar (2019), en el marc de l'estudi participatiu promogut pel CERC amb diversos municipis. L'informe advertia que "la institucionalització d'una determinada concepció de l'equitat pot comportar una simplificació de les demandes socials i culturals" (p. 16). Una alerta que continua plenament vigent avui. No es tracta només de garantir accés, sinó de reconèixer agències i imaginaris que sovint queden fora de l'abast institucional. Recuperar aquesta mirada ens ajuda a revisar què comptem, què reconeixem i què no som capaços d'institucionalitzar.

A partir del cas barceloní i d'aquests treballs previs, potser convé que ens fem algunes preguntes útils des de qualsevol municipi: estem escoltant realment les persones i col·lectius que no passen pel circuit habitual? Quines formes de cultura reconeixem com a vàlides i quines ignorem? Estem produint més activitat o més capacitat de transformació? Tenim indicadors que reflecteixin les desigualtats o només comptem allò programable?

No es tracta de replicar models, sinó d'aprendre dels seus encerts i dels seus límits. Assumir que abordar les desigualtats culturals no és només una qüestió de continguts, sinó també de mirada, de poder i de coratge. La cultura no sempre s'ofereix: de vegades només cal fer-se a un costat i deixar que es manifesti.

Referències

Barbieri, N., i Salazar, Y. (2019). L'equitat en les polítiques culturals: Estudi de casos amb metodologia de recerca participativa. Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC). Diputació de Barcelona. <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/61960.pdf> [3]

Zamorano, M.M, i Barbieri, N. (2025). The problem of socio-territorial inequality in cultural policies: Unveiling policy frames through Barcelona policies (2019–2023). *Poetics*, 108, 101963. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2024.101963> [4]

Foto de Miguel A Amutio en Unsplash

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: desigualtats culturals

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: estudis socials de la cultura

Tags: drets culturals

- [5]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2025/08/desigualtat>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2019/09/16/equitat-cultura-estudi-de-casos-amb-metodologia-de-recerca-participativa>

[3] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/61960.pdf>

[4] <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2024.101963>

[5] <https://interaccio.diba.cat/node/10087>